

Beata Więzowska-Czepiel

dr., Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego

Terminy dla realizacji uprawnień z tytułu rękojmi za wady prawne rzeczy sprzedanej – zmiany w wyniku nowelizacji dokonanej ustawą o prawach konsumenta

Stan prawny przed nowelizacją

Obecna regulacja dotycząca terminów do wykonywania uprawnień z tytułu rękojmi za wady prawne rzeczy sprzedanej jest wynikiem zmian dokonanych ustawą o prawach konsumenta z 30 maja 2014 r.¹. Przed jej wejściem w życie stan prawny w tym zakresie wyznaczony był dwutorowo – obok unormowania przewidzianego w d. art. 576 k.c. obowiązywała regulacja odnosząca się do sprzedaży konsumenckiej, zawarta w art. 10 u.s.w.s.k.². Według art. 576

¹ Dz.U. z 2014 r., poz. 827.

² Ustawa o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej oraz o zmianie Kodeksu cywilnego z 27 lipca 2002 r., Dz.U. Nr 141, poz. 1176 ze zm. Art. 10 u.s.w.s.k. wyznaczał czasowe granice odpowiedzialności sprzedawcy w przypadku sprzedaży rzeczy ruchomej dokonywanej w zakresie działalności przedsiębiorstwa osobie fizycznej, która nabywała tę rzecz w celu niezwiązanym z działalnością zawodową lub gospodarczą (art. 1 ust. 1 u.s.w.s.k.). Objęcie zakresem zastosowania ustawy o sprzedaży konsumenckiej materii dotyczącej wad prawnych było kwestią sporną w doktrynie. Ustawa o szczególnych warunkach sprzedaży stanowiła implementację dyrektywy 1999/44/WE z 25 maja 1999 r. w sprawie określonych aspektów sprzedaży towarów konsumpcyjnych oraz gwarancji na te towary (Dz.Urz. WE L nr 144, s. 19), jej regulacją objęta była odpowiedzialność sprzedawcy względem kupującego za niezgodność towaru z umową w chwili jego wydania, przy czym pojęcie zgodności z umową zdefiniowano, odwołując się do właściwości fizycznych towaru. Jednocześnie art. 1 ust. 4 u.s.w.s.k. wyłączał stosowanie przepisów kodeksowych o rękojmi za wady do sprzedaży konsumenckiej. W tym stanie rzeczy teoretycznie możliwe było zarówno przyjęcie stanowiska, zgodnie z którym pojęcie niezgodności towaru konsumpcyjnego z umową obejmuje także wady prawne (tak: J. Pisuliński, [w:] *Prawo zobowiązań – część szczególna*, red. J. Rajski, Warszawa 2011, s. 196 (System Prawa Prywatnego, t. 7); R. Stefanicki, *Ochrona konsumenta w świetle ustawy o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej*, Kraków 2006, s. 161,

§ 1 k.c. w brzmieniu obowiązującym przed nowelizacją dokonaną ustawą o prawach konsumenta uprawnienia z tytułu rękojmi za wady prawne rzeczy sprzedanej wygasły z upływem roku od chwili, kiedy kupujący dowiedział się o istnieniu wady. Jeżeli kupujący dowiedział się o istnieniu wady prawnej dopiero na skutek powództwa osoby trzeciej, termin ten biegł od dnia, w którym orzeczenie wydane w sporze z osobą trzecią stało się prawomocne. W myśl d. art. 576 § 2 k.c. upływ rocznego terminu nie wyłączał wykonania uprawnień z tytułu rękojmi, jeżeli sprzedawca wadę podstępnie zataił. Zarzut z tytułu rękojmi mógł być podniesiony także po upływie powyższego terminu, jeżeli przed jego upływem kupujący zawiadomił sprzedawcę o wadzie (d. art. 576 § 3 k.c.). Powyższa regulacja miała zastosowanie w obrocie profesjonalnym i powszechnym, oraz w obrocie konsumenckim, poza zakresem zastosowania ustawy o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej, tj. w zakresie umów sprzedaży nieruchomości oraz w odniesieniu do skutków prawnych umowy zawieranej przez osobę fizyczną nabywającą rzecz ruchomą w celu pośrednio związanym z działalnością gospodarczą lub zawodową³. W obrocie konsumenckim, w zakresie uregulowanym ustawą o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej, zastosowanie miał art. 10 u.s.w.s.k. W świetle art. 10 ust. 1 u.s.w.s.k. sprzedawca odpowiadał za niezgodność towaru konsumpcyjnego z umową jedynie w przypadku jej stwierdzenia przed upływem dwóch lat od daty wydania towaru kupującemu. Zgodnie z art. 10 ust. 2 zd. 1 ustawy roszczenia kupującego, określone w art. 8 u.s.w.s.k., polegające na żądaniu naprawy, wymiany bądź obniżenia

164; M. Grochowski, *Wada prawna jako postać niezgodności towaru konsumpcyjnego z umową*, MoP 2013, nr 7, s. 379 i n.), jak i poglądu, że do wad prawnych, jako nieobjętych tym pojęciem, nadal mają zastosowanie przepis kodeksu cywilnego o rękojmi, a art. 1 ust. 4 u.s.w.s.k. wyłącza zastosowanie przepisów Kodeksu cywilnego tylko w odniesieniu do wad fizycznych (tak: M. Podrecka, *Rękojmia za wady prawne rzeczy sprzedanej*, Warszawa 2011, s. 234 i n.; A. Koniewicz, *Odpowiedzialność z tytułu niezgodności z umową na gruncie ustawy o sprzedaży konsumenckiej a odpowiedzialność za „wady prawne”*, [w:] *Europeizacja prawa prywatnego*, t. 1, red. M. Pazdan, W. Popiołek, E. Rott-Pietrzyk, M. Szpunar), Warszawa 2008, s. 591 i n.). Orzecznictwo przychyliło się do pierwszego ze wskazanych stanowisk. W postanowieniu z 14 października 2011 r. (III CZP 50/11, OSNC 2012, nr 4, poz. 54) SN przyjął, że przez niezgodność towaru konsumpcyjnego z umową rozumieć należy także brak prawa własności po stronie sprzedawcy lub obciążenie rzeczy prawami osób trzecich (zob. też wyrok SN z 3 grudnia 2008 r., V CSK 293/08, Legalis Nr 589250).

³ Wskazana dwutorowość ochrony konsumenta w aspekcie podmiotowym wynikała z tego, że definicja konsumenta zawarta w art. 22¹ k.c. nie pokrywała się z definicją zawartą w art. 1 ust. 1 u.s.w.s.k. Według art. 22¹ k.c. w brzmieniu obowiązującym przed nowelizacją dokonaną ustawą o prawach konsumenta – za konsumenta uważano osobę fizyczną dokonującą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. Natomiast art. 1 ust. 1 u.s.w.s.k. wskazywał, że ustawa znajduje zastosowanie w sytuacji, gdy kupującym jest osoba fizyczna, która nabywa rzecz ruchomą w celu niezwiązanym z działalnością zawodową lub gospodarczą.

ceny towaru przedawniały się z upływem roku od stwierdzenia przez kupującego niezgodności towaru konsumpcyjnego z umową. Przedawnienie nie mogło się skończyć przed upływem terminu do stwierdzenia wady, określonego w art. 10 ust. 1 u.s.w.s.k. W takim samym terminie wygasło uprawnienie kupującego do odstąpienia od umowy. Stosownie do art. 10 ust. 3 u.s.w.s.k. bieg terminu przedawnienia ulegał przerwaniu przez zawiadomienie sprzedawcy o niezgodności towaru konsumpcyjnego z umową. Przedawnienie nie biegło w czasie wykonywania naprawy lub wymiany oraz prowadzenia przez strony (nie dłużej jednak niż przez trzy miesiące) rokowań w celu ugodowego załatwienia sprawy. Upływ terminów przewidzianych w art. 10 ust. 1 i 2 nie wyłączał wykonywania uprawnień wynikających z niezgodności towaru konsumpcyjnego z umową, jeżeli sprzedawca w chwili zawarcia umowy wiedział o niezgodności i nie zwrócił na to uwagi kupującego – art. 10 ust. 4 u.s.w.s.k. W porównaniu z regulacją kodeksową, przepisy ustawy o sprzedaży konsumenckiej – paradoksalnie – zamiast wzmacniać, w znacznym stopniu obniżały poziom ochrony kupującego konsumenta⁴. Pozornie dłuższy, dwuletni termin z art. 10 ust. 1 u.s.w.s.k., liczony od momentu wydania towaru, odpowiadał naturze wad fizycznych, ale nie prawnych, których specyfika wymaga odmiennego określenia początku biegu terminu do realizacji uprawnień z tytułu rękojmi – wada prawna ujawnia się zazwyczaj znacznie później niż wada fizyczna, co uwzględniała regulacja kodeksowa (termin liczony od dnia dowiedzenia się o wadzie). Określony w art. 10 ust. 1 u.s.w.s.k. termin nie był przy tym zharmonizowany z treścią art. 169 § 2 k.c., co prowadzić mogło do sytuacji, w których kupujący, który po upływie dwóch lat od wydania towaru stwierdził, że kupiony towar stanowi własność osoby trzeciej, nie mógł realizować swoich uprawnień w oparciu o przepisy statuujące odpowiedzialność sprzedawcy za niezgodność towaru konsumpcyjnego z umową, przy czym, jeśli nie upłynęły 3 lata od chwili kradzieży, zgubienia lub utraty rzeczy przez właściciela, nie mógł nabyć jego własności⁵. Nie oznacza to jednak, że ustawa

⁴ Por. J. Pisuliński, *op. cit.*, s. 200; M. Pecyna, *Ustawa o sprzedaży konsumenckiej. Komentarz*, Warszawa 2007, s.; W. Dubis, [w:] *Ustawa o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej. Komentarz*, red. J. Jezioro, Warszawa 2010, s. 88; A. Koniewicz, *op. cit.*, s. 583, 584; M. Podrecka, *op. cit.*, s. 243, 244; M. Grochowski, *op. cit.*, s. 380.

⁵ W doktrynie wskazywano, że w takim przypadku ochrona kupującego była możliwa jedynie na zasadach ogólnych – kupujący mógłby dochodzić odszkodowania na podstawie art. 471 (w przypadku, gdy szkoda nastąpiła na skutek okoliczności, za które sprzedawca ponosi odpowiedzialność) bądź odstąpić od umowy na podstawie art. 493 lub 495 k.c. (w zależności od tego, czy sprzedawca ponosił odpowiedzialność za brak uprawnienia do rozporządzania rzeczą) i dochodzić zwrotu spełnionego świadczenia na podstawie art. 494 k.c. Możliwe było także stosowanie przepisów o nienależnym świadczeniu (art. 410 k.c.) bądź o odpowiedzialności z tytułu czynów niedozwolonych (art. 415 k.c.). Por. J. Pisuliński, *op. cit.*, s. 200, 201; A. Koniewicz, *op. cit.*, s. 586.

o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej nie zawierała pewnych bardziej korzystnych dla kupującego rozwiązań w stosunku do regulacji przewidzianej w d. art. 576 k.c. W tym aspekcie można wskazać na przewidzianą w art. 10 ust. 2 zd. 2 ustawy instytucję wstrzymania biegu terminów czy też na brak odwołania się w art. 10 ust. 4 u.s.w.s.k. do zachowania, które można kwalifikować jako podstępne (do dochodzenia uprawnień po terminach określonych w art. 10 ust. 1 i 2 u.s.w.s.k. wystarczało, aby sprzedawca, wiedząc w chwili zawarcia umowy o niezgodności towaru konsumpcyjnego z umową, nie zwrócił na to uwagi kupującego). Charakter terminów z art. 10 ust. 2 u.s.w.s.k. (terminy przedawnienia roszczeń, co dotyczyło uprawnień polegających na żądaniu naprawy, wymiany bądź obniżenia ceny towaru) pozwalał także na stosowanie, obok regulacji przerwy i zawieszenia ich biegu przewidzianej w art. 10 ust. 3 u.s.w.s.k., ogólnych zasad dotyczących wstrzymania, przerwy i zawieszenia biegu przedawnienia roszczeń⁶ (w przypadku terminów z d. art. 576 k.c., które miały charakter terminów zawitych, w grę wchodziło jedynie stosowanie przez analogię art. 121 pkt 4 k.c. oraz art. 123 § 1 pkt 2 k.c.), jak również konstrukcji nadużycia prawa (co było sporne w odniesieniu do terminów z d. art. 576 k.c.).

Aktualny stan prawny

Dokonana ustawą o prawach konsumenta reforma przepisów dotyczących odpowiedzialności za jakość rzeczy sprzedanej miała na celu ujednolicenie koncepcji odpowiedzialności sprzedawcy. Przepisy dotyczące sprzedaży konsumenckiej zostały włączone do Kodeksu cywilnego w drodze jego nowelizacji i zintegrowane z kodeksowymi przepisami dotyczącymi rękojmi i gwarancji⁷. W odniesieniu do terminów wykonywania uprawnień z tytułu rękojmi oznaczało to przyjęcie, co do zasady, jednolitych terminów dla umów sprzedaży w obrocie profesjonalnym, powszechnym i konsumenckim, przy zachowaniu pewnych odrębności w obrocie konsumenckim, ujętych jednak już w regulacji kodeksowej. Podstawowy w tym względzie model przyjęty dla terminów wykonywania uprawnień z tytułu wad fizycznych rzeczy, określony w art. 568 k.c., oparty został na rozwiązaniach przewidzianych w art. 10 u.s.w.s.k. – dwuletni termin na stwierdzenie wady liczony od momentu wydania rzeczy (art. 568 § 1 k.c.) i roczny okres przedawnienia roszczeń lub prekluzji terminów zawitych (art. 568 § 2 k.c.). Konstrukcję tę zmodyfikowano

⁶ Por. M. Podrecka, *op. cit.*, s. 247, 248.

⁷ Na mocy art. 52 pkt 2 ustawy o prawach konsumenta ustawa o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej została uchylona.

przy określeniu terminów dla realizacji uprawnień z tytułu rękojmi za wady prawne. Przepis art. 576 k.c. w brzmieniu nadanym ustawą o prawach konsumenta wskazuje terminy wykonywania uprawnień z tytułu rękojmi za wady prawne poprzez odesłanie do regulacji odpowiedzialności z tytułu rękojmi za wady fizyczne zawartej w znowelizowanym art. 568 k.c., czyniąc to wybiórczo – odpowiednie zastosowanie znajdują art. 568 § 2–5 k.c., co oznacza, że do wad prawnych nie ma zastosowania określony w art. 568 § 1 k.c. dwuletni termin na stwierdzenie wady. Na podstawie art. 576 w zw. z art. 568 § 2 zd. 1 i § 3 k.c. w przypadku realizacji uprawnień z tytułu wad prawnych obowiązuje natomiast wzorowany na regulacji z art. 10 ust. 2 u.s.w.s.k. termin przedawnienia roszczeń i prekluzji terminów zawitych (w miejsce ogólnego terminu zawitego do wykonywania uprawnień określonego w d. art. 576 k.c.). Modyfikacja dotyczy także określenia początku biegu wskazanego terminu: podczas gdy art. 568 § 2 k.c. nakazuje, podobnie jak czynił to art. 10 ust. 2 u.s.w.s.k., liczyć jego bieg od momentu stwierdzenia wady, art. 576 k.c. przejmuje rozwiązanie z dawnej regulacji kodeksowej – dla wad prawnych bieg terminu rozpoczyna się od dnia, w którym kupujący dowiedział się o istnieniu wady, a jeżeli kupujący dowiedział się o istnieniu wady dopiero na skutek powództwa osoby trzeciej – od dnia, w którym orzeczenie wydane w sporze z osobą trzecią stało się prawomocne. Z rozwiązań przewidzianych w d. art. 10 u.s.w.s.k. przejęta została do aktualnej regulacji terminów do wykonywania uprawnień z tytułu rękojmi instytucja wstrzymania zakończenia biegu terminów, znajdująca zastosowanie wyłącznie obrocie konsumenckim (art. 568 § 2 zd. 2 i § 3 k.c., który na mocy odesłania z art. 576 k.c. znajduje odpowiednie zastosowanie do wad prawnych). Nowością jest uregulowanie przewidziane w art. 568 § 4 i 5 k.c., które art. 576 k.c. nakazuje odpowiednio stosować do wad prawnych, normujące zawieszenie, w razie dochodzenia przed sądem albo sądem polubownym jednego z uprawnień z tytułu rękojmi za wady prawne bądź w razie wszczęcia postępowania mediacyjnego dotyczącego jednego z tych uprawnień, biegu terminu do wykonania innych uprawnień przysługujących kupującemu z tego tytułu. Należy przy tym zauważyć, że konsekwencją obecnego ujęcia regulacji dotyczącej podstępного zatajenia wady, zawartej w art. 568 § 6 k.c., który inaczej niż art. 10 ust. 4 u.s.w.s.k. dotyczy wyłącznie terminu do stwierdzenia wady z art. 568 § 1 k.c., nie odnosi się natomiast do terminów przedawnienia i terminów zawitych z art. 568 § 2 i 3 k.c., a przy tym rezygnacji przez ustawodawcę z ograniczenia realizacji uprawnień z rękojmi z tytułu wad prawnych terminem do stwierdzenia wady, jest brak odesłania w art. 576 k.c. do unormowania zawartego w art. 568 § 6 k.c. Oznacza to, że podstępne zatajenie wady w obecnie obowiązującym stanie prawnym wywołuje skutki jedynie w odniesieniu do realizacji upraw-

nień z tytułu rękojmi za wady fizyczne rzeczy, nie ma natomiast wpływu na realizację uprawnień z tytułu rękojmi za wady prawne.

Przedawnienie roszczenia o usunięcie wady lub wymianę rzeczy sprzedanej na wolną od wad

Znajdujący zastosowanie na mocy odesłania z art. 576 k.c. przepis art. 568 § 2 zd. 1 k.c., ustanawiający roczny termin przedawnienia roszczeń z tytułu rękojmi za wady rzeczy sprzedanej dotyczy uprawnień polegających na żądaniu usunięcia wady lub wymiany rzeczy sprzedanej na wolną od wad. Zawierający analogiczne unormowanie przepis art. 10 ust. 2 zd. 1 u.s.w.s.k. przewidywał, że przedawnieniu podlegają roszczenia z art. 8 u.s.w.s.k., do których zaliczano żądanie naprawy, wymiany bądź obniżenia ceny towaru⁸. Ta zmiana jest wynikiem odmiennego ujęcia w obecnym stanie prawnym charakteru uprawnień przysługujących kupującemu: aktualnie jedynie uprawnienia z art. 561 § 1 k.c. (do usunięcia wady i wymiany rzeczy na wolną od wad) przybierają postać roszczeń, natomiast uprawnienie do obniżenia ceny przybiera postać uprawnienia prawokształtującego⁹, stąd ustawodawca konsekwentnie, wraz z uprawnieniem do odstąpienia od umowy, poddaje je skutkom upływu terminu zawitego, zgodnie z zasadą, że przedawnieniu podlegają tylko roszczenia majątkowe.

Na tle dawnej kodeksowej regulacji rękojmi, kwestia przysługiwania kupującemu uprawnień polegających na żądaniu dostarczenia rzeczy wolnych od wad oraz usunięcia wady w przypadku zaistnienia wady prawnej była kontrowersyjna. Dominowało stanowisko, zgodnie z którym uprawnienia powyższe przysługiwały tylko w razie wystąpienia wad fizycznych rzeczy¹⁰, chociaż spotkać się można było również ze stanowiskiem, zgodnie z którym w wyniku stwierdzenia wad prawnych przysługiwało kupującemu, obok

⁸ Por. M. Pecyna, *op. cit.*, s. 204.

⁹ Wskazuje na to użycie przez ustawodawcę w znowelizowanych ustawą o prawach konsumenta przepisach art. 560 § 1 i 568 § 3 zd. 1 k.c. wyrażenia „złożyć oświadczenie o obniżeniu ceny z powodu wady rzeczy sprzedanej”. W poprzednim stanie prawnym w doktrynie przeważało, na gruncie dawnego brzmienia art. 560 k.c., jak i ustawy o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej, pogląd nadający temu uprawnieniu charakter roszczenia (tak: A. Brzozowski, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 2, red. K. Pietrzykowski, Warszawa 2011, art. 650, Nb 9; J. Jezioro, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. E. Gniewek, P. Machnikowski, Warszawa 2013, art. 560, Nb 12; R. Stefanicki, *op. cit.*, s. 267; J. Szczotka, *Sprzedaż konsumencka. Komentarz*, Lublin 2004, s. 86). Odmiennie stanowisko, przyjmujące, że uprawnienie to miało charakter prawokształtujący, przyjmowali: J. Skąpski, *Uprawnienie z tytułu rękojmi za wady fizyczne*, NP 1967, nr 11; J.P. Naworski, *Terminy rękojmi za wady fizyczne* – glosa do uchw. SN z dnia 5 lipca 2002 r., III CZP 39/02, MoP 2004, nr 1, s. 35 i n.

¹⁰ Tak: A. Szpunar, *Uwagi o rękojmi za wady prawne przy sprzedaży*, „Rejent” 1997, nr 6, s. 20; J. Skąpski, [w:] *System prawa cywilnego. Prawo zobowiązań część szczegółowa*, red. S. Grzybowski, Wrocław 1976, s. 137.

uprawnienia do odstąpienia od umowy bądź żądania obniżenia ceny, także uprawnienie polegające na żądaniu dostarczenia rzeczy wolnych od wad¹¹. Na tle ustawy o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej wyrażony został pogląd przyznający kupującemu zarówno uprawnienie do żądania wymiany rzeczy w przypadku prawnej wadliwości świadczenia sprzedawcy, jak i żądania naprawy poprzez usunięcie niezgodności dotyczącej wadliwości prawnej towaru, np. poprzez zwolnienie spod obciążenia prawem zastawu czy też poprzez uzyskanie odpowiedniej licencji¹². W obecnym stanie prawnym nie ulega wątpliwości, że z tytułu rękojmi za wady prawne kupującemu przysługuje roszczenie o dostarczenie rzeczy wolnej od wad zamiast rzeczy wadliwej, uprawnienie to zostało wyraźnie wymienione w przepisie regulującym stosunek uprawnień z tytułu rękojmi za wady prawne do roszczeń odszkodowawczych (art. 574 § 2 k.c.). Wątpliwości mogą dotyczyć uprawnienia polegającego na usunięciu wady.

W świetle art. 576 k.c. roczny termin przedawnienia biegnie od dnia, w którym kupujący dowiedział się o istnieniu wady, a jeżeli kupujący dowiedział się o istnieniu wady dopiero na skutek powództwa osoby trzeciej – od dnia, w którym orzeczenie wydane w sporze z osobą trzecią stało się prawomocne. Początek biegu terminu wyznaczony datą prawomocności orzeczenia należy przyjąć za zastrzeżony na korzyść kupującego, na wypadek gdyby chciał on wstrzymać się z wykonaniem uprawnień z rękojmi do czasu zakończenia sporu z osobą trzecią¹³.

Z chwilą upływu terminu przedawnienia sprzedawca uzyskuje zarzut o charakterze niweczącym, może uchylić się od zaspokojenia roszczenia, chyba że zrzeka się korzystania z zarzutu przedawnienia – art. 117 § 2 k.c. Zobowiązanie, które ulega przedawnieniu, po upływie terminu przedawnienia przekształca się z zaskarżalnego i podlegającego egzekucji w zobowiązanie o charakterze naturalnym. Roszczenie istnieje nadal, zobowiązany ma prawny obowiązek świadczenia na rzecz uprawnionego, co oznacza, że spełnione przez sprzedawcę świadczenie będzie świadczeniem należnym, niepodlegającym zwrotowi (art. 411 pkt 3 k.c.), ale jego wykonanie nie może być wywołane poprzez użycie środków przymusu państwowego.

¹¹ Tak: W. Czachórski, A. Brzozowski, M. Safjan, E. Skowrońska-Bocian, *Zobowiązania. Zarys wykładu*, Warszawa 1994, s. 394, 395.

¹² Tak: M. Pecyna, *op. cit.*, komentarz do art. 8 ust. 1, Nb 7, 8.

¹³ Zob. M. Podrecka, *op. cit.*, s. 258, która wskazuje, że w przypadkach, w których roszczenie osoby trzeciej wynika z prawa stanowiącego wadę prawną, d. przepis art. 576 § 1 nie może być rozumiany w ten sposób, że jak długo brak jest prawomocnego rozstrzygnięcia sądu, kupujący nie może wykonywać uprawnień z tytułu rękojmi, a w wypadku ich wykonania sprzedawca może podnieść zarzut przedwczesności.

Termin do wykonania uprawnienia polegającego na odstąpieniu od umowy lub obniżeniu ceny

Przepis art. 576 k.c. w zw. z 568 § 3 zd. 1 k.c. określa termin do wykonania uprawnienia polegającego na odstąpieniu od umowy lub obniżeniu ceny. Ustawodawca posługuje się w tym przypadku konstrukcją podwójnego odesłania – art. 568 § 3 zd. 1 k.c., do którego odsyła art. 576 k.c., nakazuje stosowanie terminów określonych w art. 568 § 2 k.c. Termin do złożenia oświadczenia o odstąpieniu od umowy lub obniżenia ceny, podobnie jak termin przedawnienia roszczeń z art. 576 k.c. w zw. z art. 568 § 1 zd. 1 k.c., wynosi zatem rok.

Zgodnie z art. 576 k.c. bieg wskazanego terminu rozpoczyna się od dnia, w którym kupujący dowiedział się o istnieniu wady, a jeżeli kupujący dowiedział się o istnieniu wady dopiero na skutek powództwa osoby trzeciej – od dnia, w którym orzeczenie wydane w sporze z osobą trzecią stało się prawomocne. Jednakże w przypadku, gdy kupujący zażądał wymiany rzeczy wadliwej na wolną od wad albo usunięcia wady termin do odstąpienia od umowy lub złożenia oświadczenia o obniżeniu ceny rozpoczyna swój bieg z chwilą bezskutecznego upływu terminu do wymiany rzeczy lub usunięcia wady (art. 576 w zw. z art. 568 § 3 zd. 2 k.c.). Wspomniany w treści art. 568 § 3 zd. 2 k.c. termin do wymiany rzeczy lub usunięcia wady określony jest w art. 561 § 2 k.c. Zgodnie z powołanym przepisem sprzedawca jest obowiązany wymienić rzecz wadliwą na wolną od wad lub usunąć wadę w rozsądnym czasie bez nadmiernych niedogodności dla kupującego.

Termin z art. 576 k.c. w zw. z 568 § 3 zd. 1 k.c. ma charakter terminu zawitego¹⁴. Jego upływ skutkuje wygaśnięciem uprawnień kupującego, co sąd jest obowiązany uwzględnić z urzędu.

Wstrzymanie zakończenia biegu terminów w obrocie konsumenckim

W obrocie konsumenckim zastosowanie ma regulacja przewidująca wstrzymanie biegu terminów do wykonywania uprawnień z tytułu rękojmi za wady prawne, przejęta z art. 10 ust. 2 zd. 2 u.s.w.s.k.¹⁵. Na podstawie art. 576

¹⁴ Tak, odnośnie do terminu z art. 10 ust. 1 u.s.w.s.k.: E. Wiczeorek, [w:] *Europejskie prawo konsumenckie a prawo polskie*, red. E. Nowińska, P. Cybula, Kraków 2005, s. 193; M. Pecyna, *op. cit.*, s. 199; R. Stefanicki, *op. cit.*, s. 290 i n.

¹⁵ Regulacja przewidująca wstrzymanie biegu terminu przedawnienia roszczeń o dokonanie naprawy lub wymiany oraz terminu zawitego do odstąpienia od umowy lub obniżenia ceny – ma w obecnym stanie prawnym szerszy zakres zastosowania: art. 10 ust. 2 zd. 2 u.s.w.s.k. obowiązywał w obrocie konsumenckim, w zakresie uregulowanym ustawą o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej, nie dotyczył zatem obrotu konsumenckiego w zakresie umów sprzedaży nieruchomości oraz skutków prawnych umowy zawieranej przez osobę fizyczną nabywającą rzecz ruchomą w celu pośrednio związanym z działalnością gospodarczą

k.c. w zw. z art. 568 § 2 zd. 2 k.c., jeżeli kupującym jest konsument, termin przedawnienia roszczeń o dokonanie naprawy lub wymiany nie może zakończyć się przed upływem terminu do stwierdzenia wady określonego w art. 568 § 1 k.c. Zasadę tę stosuje się także do terminu zawitego do odstąpienia od umowy lub obniżenia ceny w świetle art. 576 k.c. w zw. z art. 568 § 3 zd. 1 k.c., ten ostatni przepis odsyła do terminów określonych w art. 568 § 2 zd. 2 k.c. Wskazany w art. 568 § 1 k.c. termin do stwierdzenia wady wynosi co do zasady dwa lata, licząc od dnia, kiedy rzecz została kupującemu wydana. Dłuższy termin obowiązuje w odniesieniu do wad fizycznych nieruchomości, w takim wypadku termin wynosi pięć lat, licząc od dnia, w którym rzecz została kupującemu wydana. Zgodnie z art. 568 § 1 zd. 2 k.c. jeżeli kupującym jest konsument, a przedmiotem sprzedaży jest używana rzecz ruchoma, dwuletni termin do stwierdzenia wady fizycznej może zostać skrócony, jednakże okres, w którym sprzedawca ponosi odpowiedzialność, nie może w takim wypadku wynosić mniej niż rok od wydania rzeczy kupującemu. Terminy z art. 568 § 1 k.c. wyznaczają minimalny okres trwania odpowiedzialności sprzedawcy z tytułu rękojmi za wady prawne wobec kupującego, który jest konsumentem. Roczny termin do wykonywania uprawnień z tytułu rękojmi za wady prawne, liczony od momentu, w którym kupujący dowiedział się o istnieniu wady (a jeżeli kupujący dowiedział się o istnieniu wady dopiero na skutek powództwa osoby trzeciej – od dnia, w którym orzeczenie wydane w sporze z osobą trzecią stało się prawomocne) zostanie zawieszony w ostatnim dniu terminu¹⁶, jeżeli miałby zakończyć się przed upływem odpowiednio: dwuletniego, pięcioletniego (w przypadku gdy przedmiotem sprzedaży jest nieruchomość) bądź też innego, jeżeli został wyznaczony umową stron przy sprzedaży używanych rzeczy ruchomych – nie krótszego niż rok – okresu od momentu wydania rzeczy.

Zawieszenie biegu terminu do wykonania uprawnień

z tytułu rękojmi przewidziane w art. 576 k.c. w zw. art. 568 § 4 i 5 k.c.

Artykuł 576 k.c. w związku z art. 568 § 4 i 5 k.c. reguluje zawieszenie¹⁷ biegu terminu do wykonania uprawnień z tytułu rękojmi za wady prawne. Zawiesze-

lub zawodową, obecne unormowanie art. 576 k.c. w zw. z art. 568 § 2 zd. 2 k.c. dotyczy każdej sytuacji, w której kupujący jest konsumentem.

¹⁶ Tak, odnośnie do wstrzymania biegu terminu z art. 10 ust. 2 u.s.w.s.k.: A. Kołodziej, [w:] *Ustawa o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej...*, komentarz do art. 10, Nb 15.

¹⁷ Zawieszenie biegu terminu polega na przesunięciu początku biegu terminu bądź wstrzymaniu dalszego biegu terminu na czas trwania danej okoliczności. W tym drugim przypadku, na skutek zawieszenia terminu okresu zawieszenia nie wlicza się do biegu terminu. Po ustaniu przyczyny zawieszenia nie biegnie on od początku, lecz w dalszym ciągu: uprawnionemu pozostaje do wykorzystania tylko ta ilość czasu, która jeszcze nie upłynęła pomiędzy początkiem biegu terminu a pojawieniem się przyczyny powodującej zawieszenie biegu.

nie biegu terminu następuje: 1) w razie dochodzenia przed sądem albo sądem polubownym jednego z uprawnień z tytułu rękojmi za wady prawne (art. 576 k.c. w zw. z art. 568 § 4 k.c.); 2) w razie wszczęcia postępowania mediacyjnego dotyczącego jednego z tych uprawnień (art. 576 k.c. w zw. z art. 568 § 5 k.c.)¹⁸. Zawieszeniu ulegają terminy do wykonywania pozostałych uprawnień z tytułu rękojmi za wady prawne. Przepis ten przewidziany jest na wypadek gdyby dochodzenie przed sądem lub przed sądem polubownym wybranego przez kupującego uprawnienia okazało się nieskuteczne (w odniesieniu do postępowania mediacyjnego chodzi tu o sytuację, w której mediacja zakończyłaby się niepowodzeniem, tzn. nie doprowadziła do zawarcia ugody bądź też sąd odmówił zatwierdzenia ugody zawartej przed mediatorem – art. 183¹⁴ k.p.c.) i daje kupującemu realną szansę dochodzenia lub wykonania innych uprawnień, które nie były przedmiotem postępowania.

W przypadku gdy kupujący dochodzi jednego z uprawnień z tytułu rękojmi przed sądem albo sądem polubownym, początkiem zawieszenia terminu do wykonywania innych uprawnień jest dzień skutecznego wniesienia pozwu, natomiast początek dalszego biegu terminu następuje w chwili prawomocnego zakończenia postępowania. Zgodnie z art. 363 § 1 k.p.c. orzeczenie sądu staje się prawomocne, jeżeli nie przysługuje co do niego środek odwoławczy lub inny środek zaskarżenia¹⁹. Wyrok sądu polubownego staje się prawomocny formalnie, w zależności od tego, czy postępowanie przed sądem polubownym było jednoinstancyjne, czy obejmowało dwie instancje, odpowiednio: z chwilą jego wydania lub z chwilą wydania orzeczenia przez sąd polubowny drugiej instancji, a także w sytuacji, gdy strona uchybiła terminowi do wniesienia środka zaskarżenia do sądu polubownego drugiej instancji lub nie wniosła go w ogóle. Wyrok sądu polubownego jest prawomocny materialnie po uznaniu go przez sąd państwowy albo po stwierdzeniu przez sąd państwowy wykonalności tego wyroku (art. 1212 § 1 k.p.c.)²⁰.

W przypadku wszczęcia postępowania mediacyjnego, początek zawieszenia biegu terminu należy określić według art. 183⁶ § 1 k.p.c., zgodnie z którym wszczęcie mediacji, o ile istniała między stronami umowa o mediację, następuje z chwilą doręczenia mediatorowi wniosku o przeprowadzenie

¹⁸ Zgodnie z art. 183¹ § 2 zd. 1 k.p.c. mediację prowadzi się na podstawie umowy o mediację albo postanowienia sądu kierującego strony do mediacji. Należy przyjąć, że przepis art. 576 k.c. w zw. z art. 568 § 5 k.c. dotyczy pierwszego z tych przypadków. Skierowanie do mediacji przez sąd następuje zawsze w sytuacji, w której bieg terminu innych uprawnień z tytułu rękojmi ulega zawieszeniu na podstawie przepisu art. 576 k.c. w związku z art. 568 § 4 k.c.

¹⁹ Zob. szerzej: A. Zieliński, [w:] A. Zieliński, K. Flaga-Gieruszyńska, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2014, komentarz do art. 363.

²⁰ Por. Ł. Błaszczak, M. Ludwik, *Sądownictwo polubowne (arbitraż)*, Warszawa 2007, s. 196 i n.

mediacji (art. 183⁷ k.p.c.), z dołączonym dowodem doręczenia jego odpisu drugiej stronie i brakiem wystąpienia przesłanek z art. 183⁶ § 2 k.p.c. Dalszy bieg terminu, zgodnie z treścią art. 568 § 5 k.c., rozpoczyna się od dnia odmowy przez sąd zatwierdzenia ugody zawartej przed mediatorem lub bezskutecznego zakończenia mediacji, jeżeli do zawarcia ugody nie doszło. W tym drugim przypadku datę zakończenia mediacji wskazuje protokół sporządzony przez mediatora zgodnie z art. 183¹² k.p.c.²¹.

Inne okoliczności wpływające na bieg terminów z art. 576 k.c.

W doktrynie, na tle dawnego brzmienia art. 576 k.c., wskazywano na dopuszczalność analogicznego stosowania do uregulowanych w tym przepisie terminów zawitych niektórych rozwiązań przyjętych dla przedawnienia, dotyczących biegu terminu. Przyjmowano, że do terminu z art. 576 k.c. zastosowanie mają przepisy o zawieszeniu biegu terminu przedawnienia roszczeń z powodu siły wyższej (art. 121 pkt 4 k.c.) oraz o przerwie biegu terminu przedawnienia na skutek uznania przez sprzedawcę (art. 123 § 1 pkt 2 k.c.)²². W obecnym stanie prawnym, wobec zróżnicowania terminów z art. 576 k.c. na terminy przedawnienia i terminy zawite, uwagi te zachowują swoją aktualność jedynie wobec terminu zawitego do złożenia oświadczenia o odstąpieniu od umowy lub złożenia oświadczenia o obniżeniu ceny – art. 576 w zw. z art. 568 § 3 k.c. Termin przedawnienia, o którym mowa w art. 576 w zw. z art. 568 § 2 zd. 1 k.c., podlega natomiast, podobnie jak termin z d. art. 10 ust. 2 zd. 1 u.s.w.s.k.²³, ogólnym regułom dotyczącym biegu terminu przedawnienia. Stosownie do tego bieg terminu przedawnienia z art. 576 w zw. z art. 568 § 2 zd. 1 k.c. ulega zawieszeniu w przypadkach określonych w art. 121 k.c.: co do roszczeń, które przysługują dzieciom przeciwko rodzicom – przez czas trwania władzy rodzicielskiej (art. 121 pkt 1 k.c.); co do roszczeń, które przysługują osobom niemającym pełnej zdolności do czynności prawnych przeciwko osobom sprawującym opiekę lub kuratelę – przez czas sprawowania przez te osoby opieki lub kurateli (art. 121 pkt 2 k.c.); co do roszczeń, które przysługują jednemu z małżonków przeciwko drugiemu – przez czas trwania małżeństwa (art. 121 pkt 3 k.c.); gdy z powodu siły wyższej uprawniony nie może dochodzić roszczeń z tytułu rękojmi przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznawania spraw danego rodzaju – przez czas trwania przeszkody (art. 121 pkt 4 k.c.). Bieg terminu przedawnienia z art. 576 w zw.

²¹ B. Więzowska-Czepiel, [w:] *Ustawa o prawach konsumenta. Kodeks cywilny (wyciąg). Komentarz*, red. B. Kaczmarek-Templin, P. Stec, D. Szostek, Warszawa 2014, s. 474.

²² M. Podrecka, *op. cit.*, s. 397

²³ Por. A. Kołodziej, [w:] *Ustawa o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej...*, komentarz do art. 10, II, Nb 10 i n.

z art. 568 § 2 zd. 1 k.c. ulega natomiast przerwaniu: 1) przez każdą czynność przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznawania spraw lub egzekwowania roszczeń danego rodzaju albo przed sądem polubownym przedsięwziętą bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia (art. 123 § 1 pkt 1 k.c.); 2) przez uznanie roszczenia przez sprzedawcę (art. 123 § 1 pkt 2 k.c.); 3) przez wszczęcie mediacji (art. 123 § 1 pkt 3 k.c.). Ponadto zastosowanie znajdzie instytucja uregulowana w art. 122 k.c. (wstrzymanie rozpoczęcia biegu przedawnienia bądź przerwanie już rozpoczętego biegu). Jeżeli kupujący jest osobą, która nie ma pełnej zdolności do czynności prawnych, bądź osobą, co do której istnieje podstawa do jej całkowitego ubezwłasnowolnienia, bieg przedawnienia liczy się od dnia ustanowienia przedstawiciela ustawowego albo od dnia, w którym ustała przyczyna jego ustanowienia.

Modyfikacje terminów z art. 576 k.c.

Przed zmianą wynikającą z ustawy o prawach konsumenta, w świetle regulacji art. 558 k.c., nadającej co do zasady przepisom o rękojmi charakter dyspozytywny, w doktrynie powszechnie przyjmowano pogląd o dopuszczalności modyfikacji terminów zawitych przewidzianych w art. 576 k.c.²⁴. Na gruncie przepisów o sprzedaży konsumenckiej kwestia ta nie przedstawiała się już tak jednoznacznie. Nie budziło wątpliwości, że możliwość umownej modyfikacji terminu zawitego do złożenia oświadczenia o odstąpieniu od umowy należało oceniać z punktu widzenia dyspozycji art. 11 u.s.w.s.k., stanowiącej o semiimperatywnym charakterze norm zawartych w ustawie o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej. Kontrowersje pojawiały natomiast co do możliwości modyfikacji terminu przedawnienia roszczeń z tytułu rękojmi, polegających na obniżeniu ceny, usunięciu wady czy wymiany rzeczy na wolną od wad z art. 10 ust. 2 zd. 1 u.s.w.s.k. Przepis art. 119 k.c. nadaje bowiem przepisom dotyczącym terminu przedawnienia charakter bezwzględnie obowiązujący, zabraniając zarówno wydłużania, jak i skracania terminów przedawnienia. Stąd wyrażono stanowisko o niedopuszczalności jakichkolwiek modyfikacji terminów do wykonywania uprawnień polegających na żądaniu naprawy, wymiany bądź obniżenia ceny towaru²⁵. W doktrynie istniał jednakże również pogląd o możliwości przedłużenia terminów przedawnienia roszczeń konsumenta z art. 10 ust. 2 zd. 1 u.s.w.s.k., a także włączenia do umowy postanowień, które prowadzą do zawieszenia tego terminu, dając w tym względzie prymat

²⁴ M. Podrecka, *op. cit.*, s. 397, 398; Z. Gawlik, [w:] *Kodeks Cywilny. Komentarz*, t. 3: *Zobowiązania. Część szczególna*, red. A. Kidyba, Warszawa 2010, komentarz do art. 576, Nb 3.

²⁵ Zob. J. Szczotka, *op. cit.*, s. 86.

zasadzie wyrażonej w art. 11 u.s.w.s.k.²⁶. Zaakceptowanie tego ostatniego stanowiska pozwala, podobnie jak na tle ustawy o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej, również na gruncie obecnie obowiązujących przepisów prawnych, uniknąć zróżnicowania terminów do wykonywania uprawnień z tytułu rękojmi, w zależności od rodzaju uprawnienia, z punktu widzenia dopuszczalności ich modyfikacji. W takim ujęciu można przyjąć, że zarówno roczny termin przedawnienia z art. 576 k.c. w zw. z art. 568 § 2 zd. 1 k.c., jak i roczny termin zawity z art. 576 w zw. z art. 568 § 3 k.c. podlegają zasadom wyrażonym w art. 558 k.c. Stosownie do tego przewidziana w art. 558 § 1 zd. 1 k.c. możliwość rozszerzenia lub ograniczenia odpowiedzialności z tytułu rękojmi może polegać także na skróceniu lub wydłużeniu terminów do wykonywania uprawnień z tytułu rękojmi za wady prawne. Zgodnie z art. 558 § 1 zd. 2 k.c., jeżeli kupującym jest konsument, ograniczenie odpowiedzialności z tytułu rękojmi jest dopuszczalne tylko w wypadkach określonych w przepisach szczególnych, co wskazuje na semiimperatywny charakter terminów z art. 576 k.c. w obrocie konsumenckim. W świetle tej regulacji roczne terminy do wykonywania uprawnień z tytułu rękojmi za wady prawne nie mogą zostać skrócone umową stron zawartą z kupującym, który jest konsumentem. Strony nie mogą również ustalić wcześniejszego początku terminu z art. 576 k.c. Nie jest ponadto dopuszczalna modyfikacja rozwiązań przewidzianych w art. 576 k.c. w zw. z art. 568 § 2 zd. 2 k.c. i art. 568 § 3 zd. 1 k.c., przewidujących regulację wstrzymania biegu terminów z art. 576 k.c., poprzez przyjęcie mniej korzystnych dla kupującego postanowień w tym względzie. Dopuszczalne jest natomiast zawarcie w umowie postanowień rozszerzających odpowiedzialność z tytułu rękojmi poprzez przedłużenie terminów przewidzianych w art. 576 k.c., włączenie do umowy postanowień umownych, które prowadzą do ich zawieszenia, czy też określenie dłuższego minimalnego okresu trwania odpowiedzialności sprzedawcy niż przewidziany w art. 576 k.c. w zw. z art. 568 § 2 zd. 2 k.c. i art. 568 § 3 zd. 1 k.c.

Nadużycie prawa

Uregulowany w d. art. 576 k.c. termin do realizacji uprawnień z tytułu rękojmi za wady prawne miał charakter terminu zawitego, co przesądzało o niedopuszczalności oceny skutków jego upływu w świetle art. 5 k.c. Według przeważającego w doktrynie²⁷, jak i ugruntowanego w orzecznictwie poglądu

²⁶ Tak: A. Kołodziej, [w:] *Ustawa o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej...*, s. 323–324.

²⁷ Tak, w odniesieniu do terminu z d. art. 568 § 1 k.c.: C. Żuławska, [w:] G. Bieniek *et al.*, *Komentarz do Kodeksu cywilnego. Księga trzecia. Zobowiązania*, t. 2, Warszawa 2011, s. 99; w odniesieniu do terminu z art. 10 ust. 1 u.s.w.s.k.: R. Stefanicki, *op. cit.*, s. 289, 290.

konstrukcja nadużycia prawa nie może bowiem prowadzić do złagodzenia czy pominięcia skutków upływu terminu zawitego. W uchwale SN(7) z 20 czerwca 2013 r.²⁸, w której ocenie poddano możliwość oceny skutku upływu terminu określonego w dawnym art. 568 § 1 k.c. w świetle art. 5 k.c., SN wskazał, że wygaśnięcie uprawnień kupującego następuje wskutek upływu terminu określonego zawitego *ex lege* i jest brane pod uwagę przez sąd z urzędu, wobec tego nie stwarza dla sprzedawcy prawa do powołania się na zarzut jego wygaśnięcia, a tym samym nie stanowi realizacji prawa podmiotowego. Nieco inaczej przedstawiała się kwestia dopuszczalności stosowania art. 5 k.c. do terminów określonych w art. 10 u.s.w.s.k. – wobec tego, że jedynie terminy z art. 10 ust. 1 i art. 10 ust. 3 u.s.w.s.k. miały charakter terminów zawitych, skorzystanie z konstrukcji nadużycia prawa było możliwe co do terminu określonego w art. 10 ust. 2 u.s.w.s.k., jako terminu przedawnienia²⁹ (skorzystanie z zarzutu przedawnienia stanowi realizację przysługującego dłużnikowi prawa podmiotowego, podniesienie zarzutu może zatem zostać w konkretnej sprawie uznane za nadużycie prawa podmiotowego na podstawie art. 5 k.c.). Podobnie, na tle aktualnego brzmienia art. 576 k.c., rysuje się możliwość nieuwzględnienia, w pewnych wyjątkowych okolicznościach, zarzutu sprzedawcy odnośnie do przedawnienia uprawnień z tytułu rękojmi za wady prawne kwalifikowanych jako roszczenia³⁰.

Wnioski

Dokonane ustawą o prawach konsumenta zmiany w obszarze terminów do wykonywania uprawnień z tytułu rękojmi za wady prawne eliminują najważniejsze mankamenty wcześniejszej regulacji – poprzez wspólne uregulowanie w znowelizowanym art. 576 k.c. terminów do wykonywania uprawnień z tytułu wad prawnych dla umów sprzedaży w obrocie konsumenckim i poza-konsumenckim znoszą dualizm rozwiązań prawnych oraz podnoszą stopień

²⁸ III CZP 2/13, OSN 2014, nr 2, poz. 10. Zob. też wyr. SN z 18 maja 2004 r., II CK 270/03, Legalis nr 268792; wyr. SA w Katowicach z 14 marca 2006 r., I ACa 1947/05, OSA w Katowicach 2005, nr 3, poz. 4.

²⁹ Zob. M. Pecyna, *op. cit.*, komentarz do art. 10 ust. 2, Nb 2.

³⁰ Dla oceny, czy podniesiony zarzut przedawnienia nie nosi znamion nadużycia prawa, konieczne jest rozważenie charakteru dochodzonego roszczenia, przyczyn opóźnienia i jego nadmierności (zob. wyr. SN z 12 grudnia 2007 r., V CSK 334/07, Legalis nr 156425). Stanowisko o nadużyciu prawa przy korzystaniu z zarzutu przedawnienia musi być zbudowane na podstawie kompleksowego rozważenia stosunków i zdarzeń, które doprowadziły do upływu terminu przewidzianego na dochodzenie roszczenia – w tym przy uwzględnieniu wzajemnych powiązań między stronami i staranności oraz zapobiegliwości, jaką powinien wykonać przedsiębiorca w zakresie minimalizowania ryzyka strat w prowadzonej działalności (tak: SN w wyr. z 12 lutego 2009 r., III CSK 272/08, Legalis nr 240861).

ochrony dla stosunków sprzedaży konsumenckiej, wyrównując ją do poziomu przewidzianego dla obrotu powszechnego i profesjonalnego w odniesieniu do przypadków, w których przepisy ustawy o sprzedaży konsumenckiej przewidywały dla konsumenta mniej korzystne rozwiązania (ograniczając kupującego dwuletnim terminem do stwierdzenia wady liczonym od momentu wydania rzeczy). Istotne zmiany w stosunku do d. art. 576 k.c. wiążą się, obok rozciągnięcia regulacji kodeksowej na obrót konsumencki, z przejściem w znowelizowanym art. 576 k.c. konstrukcji z d. art. 10 ust. 2 u.s.w.s.k. wprowadzającej w miejsce ogólnego terminu zawitego do wykonywania uprawnień przewidzianego w d. art. 576 k.c. i terminów odzwierciedlających charakter uprawnień przysługujących kupującemu – terminy przedawnienia w odniesieniu do roszczeń i prekluzji terminów zawitych w odniesieniu do uprawnień prawokształtujących (art. 576 w zw. z art. 568 § 2 zd. 1 i § 3 k.c.). Niejednorodne ujęcie terminów przekłada się na zróżnicowaną ocenę co do skutków upływu terminów w zależności od rodzaju uprawnienia – skutkiem upływu terminu zawitego jest wygaśnięcie uprawnienia, na skutek upływu terminu przedawnienia roszczenie staje się niezaskarżalne – a także wielu szczegółowych kwestii związanych z wykonywaniem uprawnień z tytułu rękojmi, dotyczących problematyki biegu terminów, dopuszczalności ich modyfikacji³¹ czy problematyki nadużycia prawa. Rozwiązanie różnicujące terminy do wykonywania uprawnień ze względu na ich charakter niesie przy tym korzystne dla kupującego skutki. Okoliczność, że terminy do wykonywania uprawnień przybierające postać roszczeń są okresami przedawnienia, oznacza, że podlegają one ogólnym zasadom dotyczącym przerwy, zawieszenia i wstrzymania terminów przedawnienia, w odniesieniu do terminów przedawnienia możliwe jest także stosowanie konstrukcji nadużycia prawa. Pozytywną dla kupującego zmianą jest ponadto wprowadzenie regulacji łączącej z dochodzeniem przed sądem albo sądem polubownym jednego z uprawnień z tytułu rękojmi za wady prawne oraz z wszczęciem postępowania mediacyjnego dotyczącego jednego z tych uprawnień równoczesne zawieszenie biegu terminu do wykonania innych uprawnień z tego tytułu (art. 576 k.c. w zw. z art. 568 § 4 i 5 k.c.), daje to kupującemu realną szansę dochodzenia lub wykonania tych uprawnień z tytułu rękojmi, które nie były przedmiotem postępowania, w przypadku jego negatywnego zakończenia.

W kontekście nowelizacji dokonanej ustawą o prawach konsumenta należy jednakże odnotować również zmiany pogorszające sytuację kupującego w porównaniu do wcześniejszych regulacji. W obecnym stanie prawnym

³¹ W tym przypadku jednak przy przyjęciu poglądu o możliwości umownej modyfikacji terminów przedawnienia z art. 576 k.c. w zw. z art. 568 § 3 k.c. ocena skutków będzie kształtować się jednorodnie w odniesieniu do wszystkich terminów z art. 576 k.c.

upływ terminów do realizacji uprawnień z tytułu rękojmi za wady prawne wywołuje ujemne skutki dla kupującego związane z przedawnieniem roszczeń/wygaśnięciem terminów zawitych także wówczas, gdy sprzedawca wadę podstępnie zataił. W tym aspekcie rysuje się różnica w stosunku do poprzednio obowiązujących regulacji, które sankcjonowały naganne zachowanie sprzedawcy polegające na podstępnym zatajeniu wady (d. art. 576 § 2 k.c.), a nawet sam fakt, że sprzedawca w chwili zawarcia umowy wiedział o niezgodności i nie zwrócił na to uwagi kupującego (art. 10 ust. 4 u.s.w.s.k.), przyznając kupującemu możliwość wykonywania uprawnień po upływie terminów. Niekorzystną dla kupującego zmianą jest też rezygnacja przez ustawodawcę z konstrukcji przewidzianej uprzednio w d. art. 576 § 3 k.c., dopuszczającej podniesienie zarzutu z tytułu rękojmi po upływie terminu, jeżeli przed jego upływem kupujący zawiadomił sprzedawcę o wadzie. W obrocie konsumentskim należy ponadto wskazać na brak w obecnym stanie prawnym rozwiązań zawartych uprzednio w art. 10 ust. 3 u.s.w.s.k., przewidujących przerwę biegu terminu przedawnienia w razie zawiadomienia sprzedawcy o wadzie czy zawieszenie jego biegu na czas wykonywania naprawy lub wymiany oraz prowadzenia przez strony rokowań w celu ugodowego załatwienia sprawy, co oznacza obniżenie poziomu ochrony kupującego konsumenta w tym względzie w porównaniu do uprzednio obowiązującego stanu prawnego.

Abstract

The periods for making a claim or exercising a right under the statutory warranty for legal defects following the amendments to the Civil Code introduced under the Consumer Rights Act of 30th May 2014

The article addresses the issues concerning the periods for making a claim or exercising a right under the statutory warranty for legal defects following the Civil Code amendment introduced under the Consumer Rights Act of 30th May 2014. Prior to the Act's entry into force the respective provisions were set out in Art. 576 of the Civil Code and Art. 10 of the Act on Detailed Conditions for Consumer Sales of 27th Jul, 2002 (which applied to business-to-consumer contracts). After the entry into force of the Consumer Rights Act, the related issues are comprehensively regulated under unified rules (with some distinctions in the case of consumer contracts) in the Civil Code, under the amended Art. 576. The article points out the differences between the previous and the new regulations.

Key words: statutory warranty, physical defects, periods for making a claim or exercising a right